

Jakelun mukaan

Poliisihallituksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi ajoneuvojen katsastustoiminnasta

1 Lausuntopyyntö

Liikenne- ja viestintäministeriö valmistelee hallituksen esitystä ajoneuvojen katsastustoiminnasta annetun lain (957/2013) muuttamisesta. Esitys liittyy myös hallitusohjelman säädösten sujuvoittamisen kärkihankkeeseen. Esitys on osa kaksivaiheista katsastuslainsäädännön uudistamishanketta. Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää Poliisihallitukselta lausuntoa luonnoksesta esitykseksi ajoneuvojen katsastustoiminnasta.

2 Poliisihallituksen lausunto

Liikenne- ja viestintäministeriön valmistelemassa hallituksen esityksessä ajoneuvojen katsastustoiminnasta annetun lain muuttamiseksi vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta ja järkevältä se, että toimipaikkakohtaisista luvista ollaan siirtymässä toimijakohtaisiin lupiin. Toivottavasti tämä etukäteisvalvonnan keventäminen mahdollistaa myös todellisuudessa katsastustoiminnan tehokkaamman jälkikäteisvalvonnan ja sen, että valvonnassa myös käytetään kaikkia lain mahdollistamia keinoja, ja tehdyistä rikkeistä määrätään sanktioita laiminlyöntitapauksissa. Pelkkä uhka sille ei riitä, vaan jälkikäteisvalvonnan pitää olla näyttävää, kattavaa, laadukasta ja vaikuttavaa. Tämä osaltaanhan vaikuttaisi katsastustoiminnan laadun paranemiseen. Toistaiseksi jälkikäteisvalvonnassa annetut sanktiot ovat olleet hyvin vähäisiä, kuten esityksen taustatiedoistakin ilmenee. Sanktioiden antamatta jättämistä on jossain määrin perusteltu resurssipulan lisäksi jopa sillä, ettei haluta puuttua kenenkään liikennetoiminnan harjoittamiseen ja yrittämisen vapauteen.

Keskeisenä ehdotuksena on myös kiellon ja määräyksen tehosteeksi annettava uhkasakko. Tämä mahdollisuus on ollut nykyisenkin lainsäädännön voimassa ollessa, mutta sitä ei ole tosiasiaassa käytetty juuri lainkaan, jos ollenkaan. Miten tämän melko monimutkaisen ja toisaalta kustannustehottoman uhkasakon käyttöä nyt aiotaan tehostaa? Vaikuttavuutta sillä ei ole, jos sitä ei tosiasiaassa käytetä ja jos seuraamus ei ole riittävä.

Huolestuttavaa on se, että ollaan luopumassa katsastustoiminnasta vastaavasta henkilöstä. Luonnoksesta ei selviä miten toiminnan vastuukysymykset on jatkossa ajateltu kanavoitavan. Tästä olisi hyvä olla ainakin lyhyt

kuvaus tai selvitys, jotta lain soveltajat tietäisivät mitä lainsäätäjä on asiasta mahdollisesti ajatellut tai kirjauksella tarkoittanut.

Koska yritys pystyy harjoittamaan katsastustoiminnan lisäksi myös muuta ajoneuvoalan liiketoimintaa, olisi tästäkin syystä tärkeää että yrityksessä olisi henkilö, joka vastaa (virkavastuu) niin sanotun monialaisen yrityksen katsastustoiminnasta ja sen kehittämisestä.

Huolestuttavaa on myös se, että katsastajien ammattitaitovaatimuksia ollaan höllentämässä samalla kun katsastusvälit pidentyvät ja ajoneuvot tulevat yhä vain haastavimmiksi tarkastaa. Tämä on valvonnan havainto erityisesti raskaan liikenteen kaluston, ja katsastajan osaamisen osalta. Jo nyt on haasteita sille, ettei raskaan kaluston katsastajia ja osaajia ole riittävästi. Katsastus on kuitenkin ehdoton peruskivi ja pohja kaikelle ajoneuvojen kuntovalvonnalle, eikä sen osaamisen keventämisestä ja mahdollisesta työn laadun heikkenemisestä aiheutuvia puutteita saa siirtää tien päällä tapahtuvan valvonnan vastuulle, ja sen korvattavaksi, valvontaan jonka voimavarat ovat muutoinkin rajalliset.

Päästöjen vähentäminen ja ympäristöhaitat mainitaan useassa kohdassa esitystä. Tältä osin tulee erityisesti huolehtia siitä, että katsastajilla on riittävät toimivaltuudet, välineet ja osaaminen muun muassa yleistyvien päästömanipulointien selvittämiseen katsastuksen yhteydessä ja että tuo osaaminen on käytettävissä myös muun muassa raskaan liikenteen teknisten tiensarjastusten yhteydessä katsastajan toimiessa Liikenteen turvallisuusvirasto Trafifin palkkaamassa asiantuntijatehtävässä. Tältä osin tehtävää ja mahdollista osaamisvajetta ei saa siirtää muille valvontaviranomaisille, ja tien päälle valvottavaksi.

Hyvänä asiana voidaan pitää sitä, että testiautotoiminnasta säädetään laissa jolloin toiminnasta tulee selkeästi laillista.

Katsastuspalvelujen tarjoamisvelvoitteen poistuminen saattaa muodostua liikenteenvalvojille haastavaksi siltä osin, kun valvonnassa pysäytetään epäkuntoinen tai esimerkiksi katsastamaton ajoneuvo. Miten löydämme asiakkaalle niin sanotun oikean aseman kun katsastuksia suorittava voi valita mitä katsastuksia hän suorittaa milläkin asemalla. Ongelmaa ei ole, jos Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi onnistuu ylläpitämään ajantasaisista luetteloa katsastusasemista ja niiden tarjonnasta ja tuo tieto on valvojan käytettävissä, ajantasaisena.

Esityksen arvioidaan johtavan nykyistä parempaan laatuun katsastustoiminnan osalta. Hieman jää avoimeksi mitä tuo kirjaus käytännössä tarkoittaa, toiminnan valvonnalla ja sanktioinnilla se ei ainakaan toistaiseksi ole juurikaan onnistunut. Vähäiseksi todetusta ennakkolisesta valvonnasta tulee esityksen mukaan vaikuttavaa jälkikäteisvalvontaa? Tarkoittanee resurssilisäystä?

Esityksen mukaan lupa raskaiden ajoneuvojen katsastukseen voidaan antaa myös poikkeuksellisin edellytyksin. Tuolloin tulee varmistaa se, ettei näitä toimipisteitä käytetä muidenkin alueen ulkopuolelta tulevien raskaan kaluston yrittäjien toimesta hyväksi. Nytkin raskasta kalustoa siirretään katsastettavaksi kuljettajien ja kuljetusyrittäjien tuntemissa, niin sanotuissa hy-

vissä paikoissa joissa hyväksytään sellaisia puutteita jotka eivät laadukkaammissa katsastustoimipisteissä menisi läpi.

Muilta osin toteamme yleisesti, että uudistuksia tulee tällä hetkellä erittäin kovalla tahdilla, suunnan ollessa hyvin liberaali. Käytännön valvonnassa voidaan valvontaa kohdentaa vain niihin asioihin jotka on selkeästi säännelty ja helposti tien päällä sovellettavissa sekä todettavissa.

Poliisiylitarkastaja

Samppa Holopainen

Poliisitarkastaja

Kari Onninen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 29.03.2018 klo 13:19. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Liikenne- ja viestintäministeriön kirjaamo (kirjaamo@lvm.fi)

Tiedoksi

Poliisihallitus, poliisijohtaja Sanna Heikinheimo
Poliisihallitus, liikenneturvallisuuden vastuualue